

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/109/2018
Identifikačné číslo spisu: 5112241714
Dátum vydania rozhodnutia: 28.03.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Gandžala
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:5112241714.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ REALITY LAURIN, a.s., so sídlom v Kysuckom Novom Meste, Belanského 2725, IČO: 36 369 616, 2/ Stavebná mechanizácia, s.r.o., so sídlom v Žiline, Bytčianska 123, IČO: 36 397 971, 3/ SWIMEA, s.r.o., so sídlom v Žiline, Jánošíkova 264, IČO: 36 379 531, zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Milan Chovanec, s.r.o., so sídlom v Žiline, Vojtecha Tvrdeho 17, IČO: 36 436 640, proti žalovanej W. J., trvalým pobytom v U., zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Kadura a spol. v.o.s., so sídlom v Žiline, Republiky 16, IČO: 47 251 671, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 2C/363/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 25. októbra 2017 sp. zn. 6Co/191/2017 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 25. októbra 2017 sp. zn. 6Co/191/2017 a rozsudok Okresného súdu Žilina z 21. júla 2016 č.k. 2C/363/2012-172 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 21. júla 2016 č.k. 2C/363/2012-172 určil, že darovacia zmluva so zriadením vecného bremena č. V 1092/10 zo dňa 25.10.2010 uzavretá medzi S. J., rod. J., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom U. ako darcom a W. J., rod. J., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom U. ako obdarovanou, k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX, kat. úz. N. ako parc. registra EKN E XXXX orná pôda o výmere XXXX m², aktuálne vedené ako parcely KNC XXXX/XXX orná pôda o výmere XXX m², XXXX/XXX ostatné plochy o výmere XXX m², parc. č. XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere XXX m², parc. č. XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere XXX m², parc. č. KNC XXXX/XX zastavané plochy a nádvoria o výmere XXX m², parc. CKN XXXX/XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere XXX m², parc. CKN XXXX/XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere XX m², parc. č. XXXX/XXX zastavané plochy a nádvoria o výmere XX m² a parcely KNE XXXX orná pôda o výmere XXXX m² (ďalej aj „predmetná darovacia zmluva“) je voči žalobcom neúčinná (prvý výrok). Žalobcom 1/ až 3/ priznal plnú náhradu trov konania (druhý výrok), s tým, že vo výroku konštatoval, že o výške priznaných trov konania rozhodne vyšší súdny úradník po právoplatnosti rozhodnutia (tretí výrok).

1.2. V úvode odôvodnenia rozhodnutia prvoinštančný súd konštatoval, že žalobcovia 1/ až 3/ (ďalej aj „žalobcovia“) sa žalobou domáhali podľa ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka určenia, že predmetná darovacia zmluva je voči ním neúčinná. Žalobu odôvodnili tým, že darca S. J. (sám alebo i s ďalšími osobami) viedol voči ním viacero súdnych sporov, ktoré skončili jeho neúspechom, a v ktorých bol zaviazaný na náhradu ich trov konania. Keďže so žalovanou (jeho dcérou) si bol vedomý, že v budúcnosti mu vznikne povinnosť uhradiť im pohľadávky vzniknuté z titulu náhrady trov konania, predmetnou darovacou zmluvou previedol predmetné nehnuteľnosti na žalovanú, čím zmenšil svoju majetkovú podstatu na ich úkor, ako veriteľov. Uzatvorenie predmetnej darovacej zmluvy teda predstavovalo účelové konanie so snahou vyhnúť sa, alebo minimálne sťažiť uspokojenie ich pohľadávok.

1.3. V súvislosti s rozhodnutím vo veci samej prvoinštančný súd konštatoval, že na základe vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalobcovia sú na základe viacerých súdnych rozhodnutí veriteľmi S. J.. Tieto pohľadávky im vznikli buď každému jednotlivo alebo spoločne a nerozdielne. Až do roku 2010 S. J. trovy konania pravidelne uhrádzal, s ich úhradou prestal v roku 2010. Aktuálne neuhradený nárok žalobcov vzniknutý z titulu náhrady trov konaní predstavuje sumu 13.568,11 Eur. Okrem toho, ďalšie trovy v konaniach, ktoré sa ešte vedú na Okresnom súde Žilina môžu predstavovať až sumu 73.178,84 Eur. Napriek tomu S. J. ako aktívny vlastník predmetnou darovacou zmluvou VI092/2010 zo dňa 25.10.2010 previedol na žalovanú jemu patriace nehnuteľnosti. Jednalo sa teda účelové konanie v snahe vyhnúť sa, alebo minimálne sťažiť uspokojenie pohľadávok žalobcov. Ďalej prvoinštančný súd konštatoval, že je nesporné, že S. J. (darca) a žalovaná W. J. sú v blízkom príbuzenskom pomere, keďže sa jedná o otca a jeho dcéru. Rovnako je nesporné, že S. J. bol viacerými rozhodnutiami prvoinštančného, odvolacieho, ako aj Najvyššieho súdu SR zaviazaný zaplatiť žalobcom trovy konania a trovy právneho zastúpenia. Preto považoval predmetnú darovaciu zmluvu za zmluvu uzatvorenú s úmyslom účelovo sa vyhnúť uspokojeniu pohľadávok žalobcov. Je teda nesporné, že S. J. so žalovanou týmto postupom zmenšili majetkovú podstatu dlžníka na úkor veriteľov. Zmenšil svoj majetok so zámerom, aby sa po právoplatnom skončení vecí vyhol exekúcii a uspokojeniu svojich dlhov (pohľadávok žalobcov). Takýmto spôsobom znemožnil samotným žalovaným uspokojenie ich pohľadávok aj z toho majetku, ktorý odporovateľným právnym úkonom ušiel z jeho majetku na žalovanú, keďže už v r. 2010, (t.j. v čase podpisu darovacej zmluvy) vedel, že sa vedie viacero súdnych konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia. Tieto konania boli zdĺhavé a o trovách konania sa rozhodovalo prakticky až v r. 2011. To však neznamená, že by nevedel o tom, že nehnuteľnosti, ktoré daruje svojej dcére, by v dôsledku tohto právneho úkonu nepodliehali výkonu rozhodnutia. Žalovanej už aj z listu vlastníctva, ktorý obdržala, muselo byť zrejmé, že do skončenia sporu na Okresnom súde Žilina sp. zn. 2C/363/2012 nemôže s darovanými nehnuteľnosťami narábať. Prvoinštančný súd preto dospel k záveru, že žalobcovia sú v tomto spore aktívne legitimovaní ako nositelia pohľadávok a práv v zmysle § 42a a 42b Občianskeho zákonníka. Pasívna legitimácia žalovanej vyplýva z toho, že z takéhoto právneho úkonu má prospech. Zámer žalobcov bol taký, aby po právoplatnom skončení vecí mohli prostredníctvom súdneho exekútora požadovať uspokojenie svojich pohľadávok aj z majetku, ktorý im odporovateľným právnym úkonom ušiel z majetku S. J. na žalovanú, a to tak, ako keby veci ešte stále vlastnícky patrili pôvodnému vlastníkovi, t.j. S. J.. S poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu sa prvoinštančný súd stotožnil s tvrdením žalobcov o ich naliehavom právnom záujme na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“).

1.4. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil súd prvej inštancie aplikáciou ustanovenia § 255 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a keďže žalobcovia boli v spore plne úspešní, priznal im nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. októbra 2017 sp. zn. 6Co/191/2017 na základe odvolania žalovanej rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým určil, že predmetná (presne špecifikovaná) darovacia zmluva je voči žalobcom neúčinná, potvrdil (prvý výrok) a vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobcom 1/ až 3/ priznal voči žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 % (druhý výrok). Zároveň rozhodol, že žalobcovia 1/ až 3/ majú voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (tretí výrok).

2.2. V súvislosti s odôvodnením rozhodnutia vo veci samej odvolací súd poukázal na to, že žalovaná v

rámci prvoinštančného konania i v rámci odvolania založila svoju argumentáciu na tom, že žalobcovia 1/ až 3/ v čase uzavretia darovacej zmluvy, t.j. ku dňu 25.10.2010 nemali voči S. J. vymáhateľné pohľadávky, a v tomto smere neunesli dôkazné bremeno. Namietala, že rozsudok prvoinštančného súdu sa odchyľil pri výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ uvedeného v ustanovení § 42a Občianskeho zákonníka od toho, čo už bolo judikované najvyšším súdom napr. v jeho rozhodnutí Rč 64/2002, z ktorého vyplýva, že na podanie odporovacej žaloby (§ 42a Občianskeho zákonníka) je aktívne vecne legitimovaný iba ten, kto mal voči dlžníkovi pohľadávku v dobe, keď bol urobený odporovaný právny úkon, a to i pohľadávku nesplattnú, alebo pohľadávku, ktorá má na základe vzniknutého záväzkového právneho vzťahu vzniknúť až v budúcnosti.

2.3. V súvislosti s uvedenou argumentáciou žalovanej odvolací súd poukázal na to, že Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999 zaujal právny názor, podľa ktorého zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno vymáhať pred súdom v základnom konaní, s odôvodnením, že v zákonomom texte ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka uvedené prídavné meno „vymáhateľný“ nie je možné interpretovať tak, že právo veriteľa uplatniť odporovacuú žalobu sa spája len s pohľadávkou priznanou vykonateľným súdnym rozhodnutím, ale tak, že ide o vymáhateľnú pohľadávku, teda takú, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní, pričom na prijatie tohto stanoviska vedie systémový prístup k interpretácii použitého slova „vymáhateľný“, jednak z hľadiska sémantického a historického rozboru, ale aj z hľadiska účelového významu textu tejto právnej normy. Uvedený rozsudok Najvyššieho súdu SR (sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999) bol uverejnený ako judikát pod č. R 44/2001. Následne odvolací súd uviedol, že s uvedenou argumentáciou dovolacieho súdu sa stotožnil aj Ústavný súd SR vo svojom náleze II. ÚS 1356/09-26 zo dňa 23. 06. 2009 a poukazuje na ňu aj Najvyšší súd SR vo svojom uznesení sp. zn. 4Cdo/198/2010 zo dňa 27.02.2012. Z uvedeného tak vyplýva, že podmienkou uplatnenia odporovateľnosti právneho úkonu nie je právoplatné súdne rozhodnutie, ktoré je vykonateľné.

2.4. Ďalej sa odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia zaoberal otázkou vecnej legitimácie a v tejto súvislosti uviedol:

„Pokiaľ ide o aktívnu legitimáciu v konaní o neúčinnosť právneho úkonu, táto prislúcha ktorémukoľvek veriteľovi, ktorý bol ukrátený napadnutým právnym úkonom za predpokladu, že má voči dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku. Právny úkon dlžníka, ktorým ukracuje možnosť veriteľa uspokojiť svoju pohľadávku, je odporovateľný nielen vtedy, ak veriteľova pohľadávka bola vymáhateľnou (vo vyššie uvedenom význame) už v dobe, kedy bol urobený, ale aj v prípade, ak bol urobený skôr, než sa veriteľova pohľadávka voči dlžníkovi stala vymáhateľnou. Pasívna legitimácia žalovanej vyplýva z ustanovenia § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka. Je nepochybné, že žalovaná mala z odporovateľného úkonu dlžníka (S. J.) prospech, v dôsledku čoho je daná jej pasívna vecná legitimácia vo veci. Z uvedeného vyplýva správnosť záverov súdu prvej inštancie o aktívnej i pasívnej legitimácii strán sporu v prejednávanej veci.“

2.5. V tejto súvislosti konkrétne priamo k prejednávanej veci odvolací súd ďalej uviedol:

„V prejednávanom prípade sa jedná o situáciu, že veritelia (žalobcovia) nepochybné mali voči dlžníkovi (S.) vymáhateľné pohľadávky, ktoré si aj voči dlžníkovi v jednotlivých súdnych konaniach z titulu náhrady trov konania uplatnili. Súdny v predmetných konaniach však rozhodovali o trovách konania postupom podľa § 151 ods. 3 O.s.p., teda až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením. Pohľadávky z titulu trov konania boli preto žalobcom súdnymi rozhodnutiami priznané neskôr. Hoci predmetné uznesenia, ktorými súdy rozhodovali o trovách konania nadobudli právoplatnosť neskôr ako rozhodnutia vo veci samej, tieto ako závislé výroky bezprostredne nadväzovali na meritórne rozhodnutia súdov v jednotlivých sporoch, v ktorých boli žalobcovia 1/ až 3/ úspešnými stranami sporu a S. J. neúspešnou stranou sporu. S. J. teda už v čase nadobudnutia právoplatnosti jednotlivých rozhodnutí vo veci samej vedel, že ako strana, ktorá nemala vo veci úspech bude súdom zaviazaná na náhradu trov konania v prospech protistrany úspešnej v konaní.

Podľa názoru odvolacieho súdu výklad a aplikácia práva - ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka - musí v prvom rade naplňovať jeho účel, ktorým, ako už bolo uvedené, je najmä zabezpečenie občianskoprávnej ochrany veriteľa pred právnymi úkonmi jeho dlžníka v prípade, že k ukráteniu veriteľa týmito právnymi úkonmi dlžníka dôjde. Preto zrejme nie je namieste, aby posudzovanie aktívnej legitimácie v konaní o neúčinnosť právneho úkonu bolo prísne formálne viazané, nad rámec existencie pohľadávky veriteľa, v už vymedzenom zmysle vymáhateľnej pohľadávky, na splnenie ďalšej podmienky

spočívajúcej v existencii pohľadávky, ktorá môže byť (reálne) v civilnom sporovom konaní priznaná. Uvedená argumentácia odvolacieho súdu vyplýva z uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo 198/2010 zo dňa 27.02.2012.“

2.6. V závere odôvodnenia rozhodnutia vo veci samej odvolací súd konštatoval, že prvoinštančný súd vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu a spôsobom plne zodpovedajúcim kontradiktórnosti sporového konania, umožnil stranám sporu realizáciu ich procesných práv a následne zákonným spôsobom vyhodnotil tak procesnú aktivitu strán, ako aj meritum veci. Zároveň nezistil ani nedostatky v postupe prvoinštančného súdu, na ktoré by musel prihliadať z úradnej povinnosti, a keďže súd prvej inštancie vydal vo veci samej vecne správne rozhodnutie, ktoré zodpovedajúcim spôsobom v zmysle ustanovenia § 220 až § 222 CSP aj správne odôvodnil, jeho rozhodnutie v tejto časti potvrdil.

2.7. Zmenu rozhodnutia prvoinštančného súdu v (od výroku vo veci samej) závislých výrokoch o trovách konania (druhý a tretí výrok rozsudku prvoinštančného súdu) odôvodnil odvolací súd tým, že išlo len o formálnu zmenu spočívajúcu v spresnení správneho výroku o trovách prvoinštančného konania zodpovedajúceho ustanoveniam § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a 2 CSP.

2.8. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil aplikáciou ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s ustanoveniami § 255 ods. 1 a § 262 ods. 2 CSP.

3.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil, žalobu žalobcov zamietol a jej priznal nárok na náhradu trov konania, eventuálne, aby dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil.

3.2. Prípustnosť dovolania odôvodnila všeobecným poukazom na ustanovenie § 421 CSP, argumentujúc tým, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. táto otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“. Keďže následne uviedla, že podľa jej názoru „je tu podstatnou právnou otázkou, kedy možno hovoriť o vzniku pohľadávky titulom trov súdneho konania“, možno konštatovať, že prípustnosť dovolania de facto vyvodila z ustanovenia § 421 písm. b/ CSP.

3.3. Následne poukázala na to, že v spore argumentovala, že predmetná darovacia zmluva bola uzatvorená dňa 25.10.2010, pričom nároky žalobcov voči darcovi S. J. z titulu trov konania vznikli až neskôr, pretože súdy o nich rozhodovali až v roku 2011 a 2012, resp. neskôr. Odvolací súd rovnako ako súd prvej inštancie vychádzal zrejme z toho, že pohľadávka strany sporu na náhradu trov konania vzniká skôr, ako súd rozhodne o jej nároku. Odvolací súd sa však nezaoberal časovými súvislosťami dôsledne a nevyvrátil jej argumentáciu ohľadom vzniku vymáhateľných pohľadávok žalovaných. Judikatúra, na ktorú odvolací súd poukazuje rieši otázku, či za vymáhateľnú pohľadávku treba považovať takú, ktorá už je judikovaná, alebo takú, ktorej sa ešte len možno domáhať na súde, pričom sa prikláňa k záveru, že za vymáhateľnú pohľadávku treba považovať takú, ktorá je žalovateľná na súde. S týmto záverom možno len súhlasiť, avšak v prejednávanom prípade sa nejedná o pohľadávky, ktoré boli žalovateľné v čase urobenia napadnutého právneho úkonu - darovacej zmluvy. V tejto súvislosti dovolateľka ďalej uviedla, že judikatúra citovaná odvolacím súdom sa zaoberala primárne hmotnoprávnymi nárokmi, pri ktorých je z hľadiska odporovateľnosti podstatné, či boli v čase odporovateľnosťou napadnutého právneho úkonu vymáhateľné, t.j., či vznikli a stali sa žalovateľnými pred súdom. V tomto spore sa však nejedná o hmotnoprávne nároky žalobcov, pri ktorých možno stanoviť okamih vymáhateľnosti s poukazom na normy hmotného práva, ale o nároky vyplývajúce z procesných noriem. Nárok na náhradu trov konania rozhodne nemôže vzniknúť skôr, ako o tomto nároku rozhodne súd prvej inštancie. Navyše sa nejedná o pohľadávku, ktorá by bola samostatne žalovateľná, teda „vymáhateľná“ v zmysle odvolacím súdom citovanej judikatúry, a teda táto judikatúra neriešila situáciu, aká je v tomto spore, kde pohľadávky vznikli až rozhodnutím súdu. Ak by sa jednalo o pohľadávku z klasického hmotnoprávneho nároku na plnenie, je zrejme, že ustanovenie § 42a Občianskeho zákonníka chráni veriteľa, ktorého určitý právny úkon ukracuje v uspokojení jeho vymáhateľnej pohľadávky, t.j. takej pohľadávky, ktorá vznikla skôr (napríklad z titulu plnenia zo zmluvy, z titulu náhrady škody či bezdôvodného obohatenia), ako k takémuto právnomu úkonu došlo a je teda vymáhateľná. V takýchto prípadoch je podstatný okamih vzniku pohľadávky, ktorý musí predchádzať odporovateľnému právnomu úkonu. V tomto prípade však pohľadávky, o ktorých žalobcovia tvrdia, že ich uspokojenie bolo napadnutou darovacou zmluvou ukrátené vznikli až tým, že o nich súdy v každom

jednotlivom prípade rozhodli, pričom do okamihu uzatvorenia predmetnej darovacej zmluvy žalobcom nevznikol žiaden „vymáhateľný“ nárok na náhradu trov konania. Odvolací súd, akoby nepriamo vychádzal z toho, že pohľadávky žalobcov boli vymáhateľné ešte pred uzatvorením predmetnej darovacej zmluvy, s čím však v žiadnom prípade nemožno súhlasiť. Aby sa tieto pohľadávky stali vymáhateľnými (v zmysle citovanej judikatúry), museli by najprv vzniknúť, pričom v tejto súvislosti opakovane poukazuje na to, že vznikli až výrokmi súdov o nároku žalobcov na náhradu trov konania, čo bolo v každom jednotlivom prípade neskôr, ako došlo k uzatvoreniu predmetnej darovacej zmluvy. Inými slovami, je zrejmé, že podmienkou uplatnenia odporovateľnosti právneho úkonu nie je právoplatné súdne rozhodnutie, ktoré je vykonateľné, ale v každom prípade podmienkou odporovateľnosti právneho úkonu je existencia vymáhateľného nároku, a v čase uzatvorenia predmetnej darovacej zmluvy (25.10.2010) žiaden nárok žalovaných voči darcovi S. J. neexistoval, pretože tieto nároky vznikli až neskôr rozhodnutím súdu.

4.1. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej navrhli, aby dovolací súd dovolanie podľa ustanovenia § 447 CSP odmietol, eventuálne, aby dovolanie podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %

4.2. Primárne namietali, že žalovaná podala dovolanie z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) a súčasne z dôvodu, že rozhodnutiu odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), teda, že prípustnosť dovolania odôvodnila kumulovaním dvoch dovolacích dôvodov vyplývajúcich ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, čo je podľa ich názoru vylúčené. Na podporu tohto názoru poukázali na niektoré konkrétne rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

4.3. Okrem toho nesúhlasili s tvrdením dovolateľky, že v prejednávanej veci sa nejedná o pohľadávky, ktoré boli v čase urobenia napadnutého právneho úkonu - predmetnej darovacej zmluvy žalovateľné, a že v tomto období neexistovali. V tejto súvislosti namietali, že dovolateľka zámerné nerozlišuje medzi pojmami „vymáhateľná pohľadávka“ a „vymáhateľný nárok“, a poukázali na to, že zákonné pojmy „vymáhateľná pohľadávka“, „vymáhateľný nárok“ a „vykonateľná pohľadávka“ nie sú v žiadnom prípade synonymické.

4.4. Nesúhlasili ani s tvrdením dovolateľky, že by nepreukázali existenciu vymáhateľných pohľadávok, pretože jednotlivé vymáhateľné pohľadávky z ukončených i neukončených konaní špecifikovali v samotnej žalobe.

5. Dovolateľka sa k vyjadreniu žalobcov k jej dovolaniu nevyjadřila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ event. „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a dôvodné, a preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

7. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je

(procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom

9. V danom prípade dovolateľka prípustnosť podaného dovolania odôvodnila všeobecným poukazom na ustanovenie § 421 CSP, argumentujúc tým, že „rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, resp., že táto otázka v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.“

10. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov dovolania uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Dovolanie prípustné podľa tohto ustanovenia možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (§ 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky.

11. Z vyššie uvedenej dovolateľkou vymedzenej prípustnosti dovolania by bolo možné formálne ustáliť, že uplatnila prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ i podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Túto skutočnosť (formálny logický rozpor dvoch navzájom sa vylučujúcich dôvodov prípustnosti dovolania) ale dovolací súd z hľadiska prípustnosti jej dovolania nepovažuje za právne významnú (relevantnú), pretože vychádzajúc z obsahu odôvodnenia dovolania (§ 124 ods. 1 v spojení s § 438 ods. 1 CSP), v ktorom konštatovala, že podľa jej názoru „je tu podstatnou právnou otázkou, kedy možno hovoriť o vzniku pohľadávky titulom trov súdneho konania“ a že judikatúra citovaná dovolacím „neriešila situáciu, aká je v tomto spore“, možno konštatovať, že prípustnosť dovolania de facto vyvodila len ustanovenia § 421 písm. b/ CSP. Preto dovolací súd za relevantne uplatnený dôvod prípustnosti dovolania považoval len tento dôvod, ktorý bol podľa jeho názoru uplatnený v súlade s ustanoveniami § 432 CSP.

12.1. Ak už bolo uvedené, dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

12.2. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13.1. V prejednávanom spore odvolací súd (rovnako ako súd prvej inštancie) pri svojom rozhodnutí vychádzal z výkladu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, prezentovaného v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999, publikovaného pod č. R 44/2001, kde bol uvedený zákonný pojem interpretovaný tak, že ide o takú pohľadávku, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní, a nemožno ho interpretovať tak, že ide len o pohľadávku priznanú súdnym rozhodnutím.

13.2. Na základe tejto interpretácie potom dospel k názoru, že „veritelia (žalobcovia) nepochybne mali voči dlžníkovi (S. J.) vymáhateľné pohľadávky, ktoré si aj voči dlžníkovi v jednotlivých súdnych konaniach z titulu náhrady trov konania uplatnili. Súdny v predmetných konaniach však rozhodovali o trovách konania postupom podľa § 151 ods. 3 O.s.p., teda až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením. Pohľadávky z titulu trov konania boli preto žalobcom súdnymi rozhodnutiami priznané neskôr. Hoci predmetné uznesenia, ktorými súdy rozhodovali o trovách konania

nadobudli právoplatnosť neskôr ako rozhodnutia vo veci samej, tieto ako závislé výroky bezprostredne nadväzovali na meritórne rozhodnutia súdov v jednotlivých sporoch, v ktorých boli žalobcovia 1/ až 3/ úspešnými stranami sporu a S. J. neúspešnou stranou sporu. S. J. teda už v čase nadobudnutia právoplatnosti jednotlivých rozhodnutí vo veci samej vedel, že ako strana, ktorá nemala vo veci úspech bude súdom zaviazaný na náhradu trov konania v prospech protistrany úspešnej v konaní.“ Teda inak povedané, dospel k záveru, že podmienka existencie „vymáhateľnej pohľadávky“ v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka na strane žalobcov bola splnená už tým, že existovali meritórne rozhodnutia súdov v sporoch, kde bol S. J. vo vzťahu k žalobcom neúspešný a že žalobcovia si voči menovanému v týchto sporoch uplatnili nárok na náhradu trov konania, hoci o trovách konania, resp. konkrétne o vzniku povinnosti S. J. nahradiť žalovaným trovy konania ešte nebolo rozhodnuté.

13.3. Podľa názoru dovolacieho súdu uvedená interpretácia ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka je nesprávna.

14. V prvom rade dovolací súd poukazuje na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) PL. ÚS 39/2015-11 z 1. júla 2015, v ktorom bola riešená interpretácia pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v ustanovení § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ústavný súd v odôvodnení tohto rozhodnutia konštatuje, že „neskoršia judikatúra najvyššieho súdu nezotrvala na tom, ako bol tento pojem interpretovaný v rozhodnutí najvyššieho súdu publikovanom pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999).“ V tejto súvislosti poukázal na viacero rozhodnutí najvyššieho súdu, pričom konštatoval: „Najpodrobnejšie sa k otázke výkladu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ najvyšší súd vyjadril vo svojom (...) rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013, v ktorom o. i. uviedol: «V otázke, čo treba rozumieť pod pojmom „vymáhateľná pohľadávka“ použitým v ustanovení § 42a ods. 1 Obč. zákonníka sa dovolací súd nestotožňuje s právnym názorom vysloveným v rozsudku Najvyššieho súdu SR z 23. decembra 1999 sp. zn. 3 Cdo 102/99, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 44/2001. Podľa citovaného rozhodnutia zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní, t. j. pohľadávka, ktorá už dospelá (je zročná) a ktorá nie je čo do svojej povahy pohľadávkou naturálnou. Podľa názoru dovolacieho súdu pod vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle § 42a ods. 1 Obč. zákonníka treba rozumieť takú pohľadávku, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno vykonať exekúciu. Účelom odporovacej žaloby je ochrana veriteľa spočívajúca v možnosti dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že dlžníkom urobený právny úkon je voči veriteľovi neúčinný. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, potom predstavuje podklad na to, že sa veriteľ môže na základe exekučného titulu, vydaného proti dlžníkovi, domáhať vykonania exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (právne neúčinným) právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to nie proti dlžníkovi, ale voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Odporovacia žaloba je teda právnym prostriedkom slúžiacim k uspokojeniu vymáhateľnej pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, a to postihnutím vecí alebo iných majetkových hodnôt, ktoré odporovateľným právnym úkonom ušli z dlžníkovho majetku, prípadne vymožením peňažnej náhrady vo výške zodpovedajúcej prospechu získanému z odporovateľného právneho úkonu. Z takto vymedzeného účelu a zmyslu odporovacej žaloby vyplýva, že vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Obč. zákonníka sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t.j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu. Ak slúži odporovacia žaloba - ako bolo uvedené vyššie - k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, nezodpovedalo by tomuto jej účelu, keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku „dospelú“ či splatnú, teda žalovateľnú. (...) Názor, podľa ktorého pod vymáhateľnou pohľadávkou treba rozumieť žalovateľnú pohľadávku, podrobila kritike aj právna teória (porovnaj Fekete, L: Občiansky zákonník I. Veľký komentár, Bratislava,; Eurokódex 2011, str. 326; JUDr. Jaromír Svoboda a kolektív. Občiansky zákonník. Komentár a súvisiace predpisy, EUROUNION, spol. s r.o., Bratislava 2005, str. 101 - 102). Neudržateľnosť takéhoto názoru možno podprieť aj argumentom o zbytočnosti (nepoužitelnosti) rozhodnutia vyhovujúceho odporovacej žalobe pri neexistencii pohľadávky priznanej exekučným titulom. Ak by totiž pre rozhodnutie o neúčinnosti právneho úkonu bola postačujúca len existencia žalovateľnej pohľadávky, potom by takéto rozhodnutie nemohlo splniť svoj

účel, ak by následne (po jeho vydaní) z rozličných dôvodov pohľadávka veriteľa nenadobudla kvalitu vykonateľnej pohľadávky. Išlo by tak len o akademické (teoretické) rozhodnutie, neslúžiace praktickej potrebe ochrany veriteľa. Vydávanie akademických rozhodnutí odporuje jednej zo základných zásad občianskeho súdneho konania, a to zásade efektivity.»“ Ústavný súd v citovanom uznesení zhrnul, že „aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako ani občianskoprávna doktrína nezotráva na takom výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, aký vyplýva z rozhodnutia najvyššieho súdu publikovaného pod č. R 44/2001 (rozsudok sp. zn. 3 Cdo 102/99 z 23. decembra 1999), ... ale práve naopak, aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako aj občianskoprávna doktrína sa od tohto výkladu zásadne odchyľuje.“

15. Dovolací súd konštatuje, že konkrétne otázka interpretácie pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka vo vzťahu k pohľadávkam vzniknutým z titulu trov súdneho konania ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená. Možno však jednoznačne uzavrieť, že ak podľa vyššie citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 253/2012 zo 17. decembra 2013 pod vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka treba vo všeobecnosti (teda bez ohľadu na pôvodný právny titul pohľadávky) rozumieť takú pohľadávku, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno vykonať exekúciu, tak v prípade pohľadávok vzniknutých z titulu náhrady trov (súdneho) konania už z podstaty tohto inštitútu neprichádza do úvahy iná interpretácia pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, ako tá, že náhrada trov konania sa stáva „vymáhateľnou pohľadávkou“ v zmysle § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka momentom, keď došlo k právoplatnému rozhodnutiu o náhrade trov konania, pretože až týmto momentom vznikla na strane veriteľa (spravidla na strane sporu, ktorá bola v spore úspešná) pohľadávka a na strane dlžníka (spravidla na strane sporu, ktorá bola v spore neúspešná) dlh. Pohľadávka vzniknutá z titulu náhrady trov konania totiž vo svojej podstate predstavuje pohľadávku „sui generis“ oproti pohľadávkam vzniknutým napr. z titulu existencie konkrétneho záväzkovoprávneho vzťahu alebo zodpovednostného vzťahu, kedy v týchto prípadoch momentom splnenia konkrétnych záväzkovoprávných podmienok resp. konkrétnych predpokladov zodpovednosti možno hovoriť o existencii tzv. „dospelej“ či splatnej pohľadávky, teda žalovateľnej pohľadávky. V prípade pohľadávky vzniknutej z titulu náhrady trov konania však takýto „medzistupeň vývoja“ pohľadávky, t. j. vo forme existencie „dospelej“ či splatnej, resp. vymáhateľnej pohľadávky neexistuje. Preto do doby, pokiaľ nebolo o náhrade trov konania právoplatne rozhodnuté, nemožno hovoriť o existencii pohľadávky z titulu náhrady trov konania, a to ani v prípade, ak v spore už došlo k právoplatnému meritórnemu rozhodnutiu (k právoplatnému rozhodnutiu vo veci samej), avšak bez právoplatného rozhodnutia o náhrade trov konania.

16. Z uvedeného vyplýva, že zo strany odvolacieho súdu i zo strany súdu prvej inštancie došlo nesprávnej interpretácii ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka, a preto dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovanej je prípustné (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP) a dôvodné (§ 432 ods. 1 CSP).

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd v súlade s uvedenými ustanoveniami dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu i rozsudok prvoinštančného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a dovolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

19. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.